

**REGIONALNY PROGRAM OPERACYJNY WOJEWÓDZTWA
KUJAWSKO-POMORSKIEGO
na lata 2007-2013**

**Wytyczne dotyczące przygotowania
Lokalnego Programu Rewitalizacji
jako podstawy udzielania wsparcia
z Regionalnego Programu Operacyjnego
dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego
na lata 2007-2013**

Projekt 18.01.2008 r.

PROGRAM REGIONALNY
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

Wytyczne dotyczące przygotowania Lokalnego Programu Rewitalizacji jako podstawy udzielania wsparcia z Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013

Spis treści:

I.	Wstęp	3
II.	Podstawa prawna	3
III.	Podstawowe definicje	4
IV.	Opis osi priorytetowej „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” RPO WK-P	5
	1. Informacje ogólne	
	2. Typy projektów	
	3. Beneficjenci	
	4. Alokacje finansowe	
V.	Wymagania formalne oraz rekomendacje dla LPR w miastach powyżej 5 000 mieszkańców	9
	1. Podstawowe założenia metodologiczne LPR	
	2. Forma prawna LPR	
	3. obszar wsparcia	
	4. Diagnoza obszaru wsparcia	
	5. cele LPR	
	6. Lista przedsięwzięć	
	7. Mieszkalnictwo	
	8. Efektywność energetyczna	
	9. Potrzeby osób niepełnosprawnych	
	10. Potrzeby emigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców	
	11. Inicjatywy społeczne	
	12. Partnerstwo	
	13. Zarządzanie LPR	
VI.	Wyznaczanie obszaru wsparcia	16
VII.	Kryteria oceny formalnej i merytorycznej LPR	17
VIII.	Podstawowe wymogi organizacji pracy przy tworzeniu LPR	19
IX.	Przykładowa struktura dokumentu	19
X.	Załącznik nr 1	23
XI.	Załącznik nr 2	26
XII.	Załącznik nr 3	32
XIII.	Załącznik nr 4	33
XIV.	Załącznik nr 5	33

I. Wstęp

Poniższe Wytyczne określają zasady udzielania wsparcia w ramach osi priorytetowej „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” **działania 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast** w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007–2013.

Celem głównym działania jest wielofunkcyjne wykorzystanie zdegradowanych obszarów zlokalizowanych na terenach miejskich poprzez zagospodarowanie obiektów pełniących funkcje społeczne, kulturalne, turystyczne, edukacyjne, sportowe oraz ożywienie gospodarcze, nadanie nowych funkcji infrastrukturze, tkance architektoniczno-urbanizacyjnej zdegradowanych części miast a także poprawianie warunków życia mieszkańców miast.

Odnowa zdegradowanych przestrzeni jest procesem złożonym i wieloaspektowym, wymagającym koordynacji na poziomie lokalnym. Podstawowym narzędziem tej koordynacji jest **Lokalny Program Rewitalizacji** przyjmowany przez władze poszczególnych miast. Poniższe wytyczne w szczególności określają wymogi, które musi spełnić ten dokument, by mógł zostać uznany za podstawę do udzielania wsparcia w ramach RPO, a także procedury udzielania wsparcia w ramach działania 7.1 VII osi priorytetowej. Wytyczne te kierowane są zatem przede wszystkim do władz miejskich w województwie kujawsko-pomorskim, odpowiedzialnych za opracowanie i wdrożenie Lokalnych Programów Rewitalizacji, a także wszystkich innych osób i podmiotów, które są zainteresowane kreowaniem zmian na zaniedbanych przestrzeniach miejskich.

II. Podstawa prawna

1. Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999 (Dz. Urz. UE L 210 1 z 31.07.2006 r.)
2. Rozporządzenie Komisji (WE) nr 1828/2006 z dnia 8 grudnia 2006 ustanawiające szczegółowe zasady wykonania rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności oraz rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (Dz. Urz. UE L 371 z 27.12.2006 r.).
3. Rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu

Spółecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999 (Dz. Urz. UE L 210 z 31.07.2006 r.)

4. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. Nr 227, poz. 1658) oraz wytyczne na podstawie tej ustawy.
5. Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego z dnia..... 2007 roku w sprawie udzielania pomocy na rewitalizację w ramach regionalnych programów operacyjnych
6. Wytyczne Nr..... Ministra Rozwoju Regionalnego w zakresie programowania działań dotyczących mieszkalnictwa

III. Podstawowe definicje

Na potrzeby realizacji działania 7.1 rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast VII osi priorytetowej Wsparcie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013” przyjmuje się następujące definicje.

- **Rewitalizacja** - Kompleksowy program remontów, modernizacji zabudowy i przestrzeni publicznych, rewaloryzacji zabytków na wybranym obszarze, najczęściej dawnej dzielnicy miasta w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym. Rewitalizacja to połączenie działań technicznych – jak np. remonty – z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązania problemów społecznych, występujących na tych obszarach, m.in. bezrobocie, przestępczość, brak równowagi demograficznej. Niewłaściwym jest więc mówić o „rewitalizacji” jednego budynku, czy „rewitalizacji” placu miejskiego, jeżeli te działania dotyczą jedynie modernizacji budynków czy rewaloryzacji zabytków¹.

Następujące cechy rewitalizacji pozwalają odróżnić ją od id innych form kompleksowej interwencji w przestrzeń miejską:

- Cele rewitalizacji są usytuowane w sferze społeczno-gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej, a działania infrastrukturalne i architektoniczno-urbanistyczne są tym celom podporządkowane; **nie jest więc rewitalizacją działanie wyłącznie remontowo-budowlane, które nie ma wskazanego celu społecznego, gospodarczego lub ekologiczno-przestrzennego;**
- Rewitalizacja to reakcja na kryzys, który obejmuje dany obszar i przejawia się w wielu dziedzinach naraz; **nie jest więc rewitalizacją działanie**

¹ K.Skalski, Rewitalizacja obszarów starej zabudowy w miastach, kopia maszynopisu, str.1

**podejmowane poza obszarem kryzysowym(stąd kluczowe znaczenie
trafnego wyznaczenia obszaru do rewitalizacji)**

- Rewitalizacja musi być realizowana we współpracy zróżnicowanych partnerów lokalnych; zarówno sektora publicznego jak i lokalnych przedsiębiorców oraz sektora pozarządowego, a często także innych partnerów: miejscowych uczelni, policji itp.; **nie jest więc rewitalizacją program nie uwzględniający zaangażowania partnerów prywatnych: zarówno komercyjnych i niekomercyjnych;**
- Rewitalizacja ma charakter kompleksowy, jest zawsze planem wielowątkowych, wzajemnie wzmacniających się (synergicznych) działań zmierzających do wywołania jakościowej zmiany na całym wyznaczonym obszarze, w tym zawsze zmiany negatywnego wizerunku tego obszaru; nie jest więc rewitalizacją listą działań punktowych, nie powiązanych ze sobą i nie układających się w spójny, całościowy program.

Według tych czterech kryteriów będzie podlegać ocena Lokalnego Programu Rewitalizacji.

- **Lokalny Program Rewitalizacji** - Zespół działań rewitalizacyjnych podejmowanych w oparciu o wspólną, zintegrowaną i zrównoważoną strategię mającą na celu ograniczenie wysokiej koncentracji problemów gospodarczych, ekologicznych oraz społecznych na określonym obszarze miasta w formie programu przyjętego do realizacji przez miasto.

IV. Opis VII Osi Priorytetowej „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego.

1. Informacje ogólne

W ramach priorytetu realizowane będą dwa działania:

7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast

7.2 Adaptacja do nowych funkcji społeczno-gospodarczych terenów poprzemysłowych i powojaskowych.

Do wsparcia w ramach działania 7.1 kwalifikowane będą projekty ujęte w **Lokalnym Programie Rewitalizacji** sporządzonym przez jednostkę samorządu terytorialnego, które będą podlegały ocenie przez Instytucję Zarządzającą.

W ramach działania 7.1 przewiduje się konkurs otwarty na poszczególne projekty miast powyżej 5 tys. mieszkańców, wynikające z obszarów wsparcia w Lokalnych Planach Rewitalizacji sporządzonych wg Wytycznych umieszczonych w niniejszym opracowaniu.

Instytucja Zarządzająca RPO Województwa Kujawsko-Pomorskiego w działaniu 7.1 RPO dokonała rozwiązań podziału środków w zakresie rewitalizacji i odnowy miast. Podczas obliczeń Instytucja Zarządzająca zastosowała następujący mechanizm:

50% kryterium ludnościowym²,

25% kryterium długotrwałego bezrobocia³,

25% kryterium dochodów podatkowych w miastach powyżej 5 tys. mieszkańców (wskaźnik G)⁴.

Wg obliczeń wyróżniono 6 grup:

1. miasta od 5 000 do 10 000 mieszkańców (11)
2. miasta od 10 000 do 15 000 mieszkańców (8)
3. miasta od 15 000 do 20 000 mieszkańców (4)
4. miasta powyżej 20 000 mieszkańców, w tym Brodnica i Tuchola jako miasta mogące pełnić funkcje subregionalne (4)
5. miasta subregionalne (3)
6. miasta należące do aglomeracji bydgosko-toruńskiej(2).

W ramach każdej z grup dokonano podziału dostępnych środków w przeliczeniu na liczbę mieszkańców na terenie danego miasta. Alokacja EFRR dla poszczególnych miast wraz z maksymalnym udziałem środków RPO przedstawia poniższa tabela:

Lp.	Liczba mieszkańców	Miasta powyżej 5 tys. mieszkańców	Alokacja dla poszczególnych LPR w euro	Maksymalny udział środków RPO na poziomie projektu
1.	5 000 -10 000	Więcbork	362 739	85%
2.		Radziejów	358 772	
3.		Pakość	359 268	
4.		Strzelno	374 829	
5.		Nowe	386 732	
6.		Gniewkowo	449 596	
7.		Barcin	484 624	

² Liczbę mieszkańców określono na podstawie faktycznego miejsca zamieszkania w dniu 31.12.2005 wg danych GUS.

³ Wg raportu o bezrobociu w miastach i gminach województwa kujawsko-pomorskiego WUP, 2005 rok

⁴ Wg danych Ministra Finansów, 2005 rok

8.		Janikowo	566 087	
9.		Sępólno Krajeńskie	574 766	
10.		Szubin	578 300	
11.		Kruszwica	577 990	
12.		Koronowo	633 308	
13.		Ciechocinek	637 693	
14.	10 000 – 15 000	Aleksandrów Kujawski	721 885	
15.		Mogilno	720 716	
16.		Golub-Dobrzyń	754 041	
17.		Wąbrzeźno	809 701	
18.		Żnin	814 671	
19.		Lipno	870 214	85%
20.		Solec Kujawski	840 571	
21.	15 000 – 20 000	Chełmża	849 580	
22.		Rypin	918 979	
23.		Nakło nad Notecią	1 079 297	80%
24.	Powyżej 20 000	Tuchola	813 673	
25.	w tym Tuchola i Brodnica jako miasta mogące pełnić funkcje subregionalne	Chełmno	1 188 183	
26.		Świecie	1 494 367	
27.		Brodnica	1 604 959	75%
28.	Miasta subregionalne	Inowrocław	4 702 904	
29.		Grudziądz	6 073 404	
30.		Włocławek	7 298 073	70%
31.	Aglomeracja bydgosko-toruńska	Toruń	10 409 403	
32.		Bydgoszcz	18 260 944	65%
		RAZEM	66 570 267	

2. Typy projektów

Przykładowe rodzaje projektów w obszarach wsparcia wskazanych w Lokalnym Programie Rewitalizacji, będące działaniami zintegrowanymi:

1. Zagospodarowanie i uporządkowanie zdegradowanych przestrzeni w tkance urbanistycznej miast z przeznaczeniem na funkcje publiczne, takie jak: place, ulice, ciągi komunikacji pieszej i rowerowej, parki, skwery, zieleńce, aleje, place zabaw, tereny sportowe, zbiorniki wodne wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych.

2. Porządkowanie historycznych centrów miast w strefach ochrony konserwatorskiej poprzez odtworzenie, przebudowę lub uzupełnienie zabudowy (w tym także rozbiórki obiektów dysharmonizujących), wraz z nadaniem obiektom funkcji gospodarczych, społecznych, edukacyjnych, turystycznych lub kulturowych wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych.
3. Roboty budowlane w obiektach użyteczności publicznej, w celu przystosowania ich do pełnienia funkcji gospodarczych, szkoleniowych, edukacyjnych, turystycznych, kulturowych lub społecznych, wraz z zagospodarowaniem terenu funkcjonalnie związanego z obiektem.
4. Prace restauratorskie i konserwatorskie budynków ujętych w rejestrze zabytków oraz budynków o potwierdzonej wartości architektonicznej i znaczeniu historycznym (ujęte w ewidencji zabytków), w tym ich adaptacja na cele: gospodarcze, społeczne, edukacyjne, turystyczne lub kulturalne, przyczyniające się do tworzenia miejsc pracy wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych.
5. Tworzenie stref bezpieczeństwa w celu zapobiegania przestępczości w zagrożonych patologiami społecznymi obszarach miast, w tym: budowa lub remont oświetlenia, zakup i instalacja systemów monitoringu ulicznego.
6. Wymiana lub modernizacja zdegradowanej infrastruktury technicznej na obszarach rewitalizowanych jako element kompleksowego projektu w zakresie:
 - infrastruktury drogowej wraz z oświetleniem (drogi gminne i powiatowe, ulice prowadzące do dzielnic mieszkalnych, drogi osiedlowe, skrzyżowania łączące różne rodzaje dróg oraz małe obiekty inżynierskie, chodniki, przejścia dla pieszych, ścieżki rowerowe, parkingi) wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych;
 - sieci wodociągowej, kanalizacji sanitarnej, kanalizacji deszczowej, teleinformatycznej, ciepłowniczej i energetycznej wraz z dostosowaniem do potrzeb osób niepełnosprawnych.
7. Inwestycje bezpośrednio w tkankę mieszkaniową dotyczące renowacji części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, tj.:
 - odnowienie zewnętrznych elementów strukturalnych budynku (dachy, fasady, okna i drzwi w fasadzie; zewnętrzne/wewnętrzne klatki schodowe i korytarze, windy);
 - instalacje techniczne budynku;
 - działania w zakresie oszczędności energetycznej (instalacje ogrzewcze, termomodernizacja)
 - zastępowanie azbestowych elementów budynków wielorodzinnych mieszkalnych materiałami mniej szkodliwymi dla człowieka

3. Beneficjenci

1. Jednostki samorządu terytorialnego
2. Związki, porozumienia i stowarzyszenia jednostek samorządu terytorialnego.
3. Administracja rządowa.
4. Szkoły wyższe.
5. Instytucje kultury.
6. Osoby prawne i fizyczne będące organami prowadzącymi szkoły i placówki.
7. Zakłady opieki zdrowotnej działające w publicznym systemie zdrowia.
8. Pozostałe podmioty zaliczane do sektora finansów publicznych posiadające osobowość prawną.
9. Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia, fundacje, prowadzące statutową działalność non profit w obszarze objętym wsparciem w ramach działania.
10. Kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych.
11. Spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe, Towarzystwo Budownictwa Społecznego TBS.
12. Przedsiębiorstwa.

4. Alokacje finansowe

W ramach osi priorytetowej „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” ogólna alokacja EFRR wynosi 85 590 344 euro, czyli 9% alokacji EFRR na program. W ramach osi priorytetowej VII działanie 7.1 RPO przewidziano 66 570 267 euro w tym 15 311 162 euro na działania związane z mieszkalnictwem.

V. Wymagania formalne oraz rekomendacje dla LPR w miastach powyżej 5 000 mieszkańców

1. Podstawowe założenia metodologiczne LRP

Program rewitalizacji powinien mieć przede wszystkim interdyscyplinarny charakter i stanowić wielokierunkowy dokument operacyjny – nie należy w opracowywanych dokumentach traktować rewitalizacji tylko i wyłącznie w kontekście zadań rewitalizacyjnych w obszarze infrastruktury.

2. Forma prawna LPR

Lokalny Program Rewitalizacji musi być przyjęty uchwałą organu stanowiącego miasta (rady). Dopuszcza się możliwość aktualizacji istniejącego LPR (np. z okresu 2004-2006) pod warunkiem, że w wyniku tej aktualizacji Lokalny Program Rewitalizacji będzie odpowiadał niniejszym

wytycznym. Na potrzeby oceny LPR przez Instytucję Zarządzającą Regionalnym Programem Operacyjnym (IZ RPO) dopuszcza się możliwość oceny projektu LPR zatwierdzonego inną procedurą niż podaną powyżej, jednakże w takim wypadku, przed złożeniem pierwszego wniosku o dofinansowanie w ramach działania 7.1 VII Osi Priorytetowej „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” konieczne jest przyjęcie LPR uchwałą organu stanowiącego miasta. Jeżeli ostateczna wersja LPR będzie się różniła od wersji ocenionej wcześniej przez IZ RPO, władze miasta są zobowiązane poinformować o tym fakcie IZ RPO. W przypadku, gdy zmiany istotnie wpływają na podstawy oceny IZ RPO ma prawo ponownie dokonać oceny LPR.

3. Obszar wsparcia

Na potrzeby udzielenia wsparcia w ramach Osi Priorytetowej „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” Regionalnego Programu Operacyjnego wyznacza się w Lokalnym Programie Rewitalizacji granice obszaru wsparcia. Obszary do rewitalizacji muszą tworzyć spójne geograficznie i funkcjonalnie strefy – zgodne z planem zagospodarowania przestrzennego lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Jedynie projekty zlokalizowane na tym obszarze i wpisane na listę przedsięwzięć do realizacji będą mogły uzyskać wsparcie w ramach tego priorytetu. Zasady wyznaczania obszaru wsparcia przedstawiono w niniejszych wytycznych.

4. Diagnoza obszaru wsparcia

Diagnoza obszaru wsparcia powinna być sporządzona w taki sposób, by dobór informacji umożliwiał z jednej strony mocne uzasadnienie konieczności podjęcia interwencji na danym obszarze wsparcia, z drugiej strony powinien w sposób wszechstronny przedstawić czynniki warunkujące możliwości realizacji i efektywność prowadzenia tej interwencji. Wynikiem diagnozy ma być przyjęcie skwantyfikowanych wskaźników bazowych.

Oprócz diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w mieście oraz opisu obszaru wsparcia zgodnego z zasadami przedstawionymi w art. 47 Rozporządzenia (WE) 1828/2006 (wskazany artykuł w rozporządzeniu WE dotyczy wyznaczania obszarów wsparcia dla wszystkich działań rewitalizacyjnych a nie tylko mieszkalnictwa) zaleca się uzupełnienie diagnozy obszaru wsparcia także o inne elementy wykorzystujące różne dostępne źródła informacji, w formie opisu słownego, zestawień danych liczbowych, wykresów, map etc...

Na wniosek Instytucji Zarządzającej jednostka sporządzająca LPR jest zobowiązana dostarczyć pełną wersję analizy na podstawie której wyznaczono obszary wsparcia w LPR.

Rekomenduje się wykorzystanie analizy SWOT do podsumowania diagnozy obszaru wsparcia.

5. Cele LPR

Cele LPR określone dla obszaru wsparcia muszą ściśle korespondować z ustalonymi problemami poczynionymi na etapie diagnozy. Muszą być opisane skwantyfikowanymi wskaźnikami produktu i rezultatu z określonymi wartościami docelowymi do osiągnięcia w perspektywie nie krótszej niż do roku 2013. Zaleca się, by wskaźniki te odnosiły się do kryteriów wskazanych przy wyznaczaniu obszaru wsparcia.

Cele LPR muszą być ściśle osadzone w sferze społecznej, gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej. Taka konstrukcja celów ma wskazywać jednoznacznie, że podejmowane działania infrastrukturalne traktuje się w sposób instrumentalny, jako narzędzie przeciwdziałania zdiagnozowanym negatywnym zjawiskom na obszarze wsparcia, a nie jako stanowiące cel sam w sobie.

6. Lista przedsięwzięć

Konieczne jest wyraźne wydzielenie projektów podejmowanych w ramach Lokalnego Programu Rewitalizacji, które są przewidziane do wsparcia w ramach Osi Priorytetowej „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” działanie 7.1 Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

Wydzielenia takiego dokonuje się w postaci załącznika do LPR, zawierającego listę przedsięwzięć. Wyłącznie przedsięwzięcia wymienione w tym załączniku mogą uzyskać dofinansowanie w ramach tego priorytetu. Projekty (dotyczy projektów infrastrukturalnych) umieszczone w tym załączniku są wyłączane z możliwości ubiegania się o dofinansowanie w ramach pozostałych priorytetów RPO. Beneficjenci projektów z listy przedsięwzięć dołączonej do LPR mogą ubiegać się o środki na realizację projektu z innych źródeł. Fakt złożenia wniosku o wsparcie z innych funduszy należy bezzwłocznie zgłosić do Instytucji Zarządzającej. Niedopełnienie tego może skutkować usunięciem projektu z listy.

W ramach LPR można wskazać także inne projekty infrastrukturalne realizowane na obszarze wsparcia, umieszczone poza załącznikiem (jako odrębną tabelę), o którym mowa powyżej. Projekty te nie będą oceniane przez IZ RPO pod kątem zgodności Lokalnego Programu

Rewitalizacji z wymogami Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

Przedsięwzięcia wskazane na podstawowej liście przedsięwzięć muszą być zgodnie z ramami finansowymi realizacji działania 7.1 VII priorytetu „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy”. Na podstawie przyznanej kwoty wsparcia dla miasta władze miast przedstawiają listę przedsięwzięć. Jest to lista projektów priorytetowych dla osiągnięcia celów LPR, dla których łączna wartość dofinansowania z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego nie przekracza kwoty, o której mowa powyżej.

Dla każdego projektu umieszczonego w załączniku (na liście podstawowej) określa się przynajmniej:

- nazwę projektu i beneficjenta,
- całkowitą wartość projektu (wskazanie szacunkowe),
- wartość wnioskowanego dofinansowania,
- okres realizacji projektu
- wskaźniki, na które projekt będzie oddziaływał.

W ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w Priorytecie VI (Poddziałania 6.1.1, 6.1.2 oraz Działania 6.2, 6.3), Priorytecie VII (Poddziałania 7.2.1, 7.2.2 oraz Działania 7.3), Priorytecie VIII (Poddziałania 8.1.1, 8.1.2, 8.1.3), Priorytecie IX (Poddziałania 9.1.1, 9.1.2 oraz Działania 9.2, 9.3, 9.4, 9.5) mogą zostać przyznane dodatkowe punkty projektom wykazującym powiązanie z projektami realizowanymi w ramach osi 7 RPO, o ile odpowiedni zapis zostanie umieszczony jako kryterium strategiczne w planach działań dla poszczególnych priorytetów w danym roku realizacji Programu POKL i zostanie zaakceptowany przez Podkomitet Monitorujący. Rodzaje projektów i wskaźniki, które będą realizować projekty realizowane z EFS określa załącznik nr 2 niniejszych wytycznych. Zatem, by wykazać, które działania społeczne będą realizowane wspólnie z działaniami infrastrukturalnymi w ramach VII osi RPO tabela przedsięwzięć musi zostać poszerzona o dane dotyczące projektów zgłaszanych w ramach środków EFS w POKL. Dodatkowo, jeśli beneficjent planuje inwestycję infrastrukturalną połączyć z działaniami społecznymi z innych źródeł np. PFRON, WFOŚ czy własnych może to wskazać w dodatkowej tabeli w ramach danego obszaru wsparcia.

Przykładowy wzór listy projektów stanowi załącznik nr 3 do Wytycznych.

Dla każdego projektu umieszczonego na liście przygotowuje się matrycę logiczną, której wzór stanowi załącznik nr 4 do niniejszych wytycznych.

7. Mieszkalnictwo

W ramach LPR jest możliwe wsparcie projektów z dziedziny mieszkalnictwa. Wsparcie to jest udzielane zgodnie z art. 47 Rozporządzenia (WE) nr 1828/2006. Szczegółowe wskaźniki do wyznaczania obszarów wsparcia stanowią załącznik nr 1 do Wytycznych.

Zakres dopuszczalnych projektów jest następujący:

a) renowacja części wspólnych wielorodzinnych budynków mieszkalnych, tj.:

- odnowienie następujących głównych elementów konstrukcji budynku:
dachu, elewacji zewnętrznej, stolarki okiennej i drzwiowej, klatki schodowej, korytarzy wewnętrznych/ zewnętrznych, wejścia, elementów jego konstrukcji zewnętrznej, windy;
- instalacje techniczne budynku;
- działania w zakresie oszczędności energetycznej;

b) przygotowanie do użytkowania nowoczesnych, socjalnych budynków mieszkalnych dobrego standardu poprzez renowację i adaptację budynków istniejących stanowiących własność władz publicznych lub własność podmiotów działających w celach niezarobkowych.

Ze względu na ograniczenie występujące w art. 7 ust. 2 pkt b *Rozporządzenia (WE) nr 1080/2006 w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego* na wsparcie projektów z dziedziny mieszkalnictwa można przeznaczyć średnio nie więcej niż 22% przedzielonej kwoty wsparcia dla miasta.

8. Efektywność energetyczna

W LPR konieczne jest odniesienie do stanu efektywności energetycznej budynków zlokalizowanych na obszarze wsparcia.

Jeżeli zdiagnozowane zostaną zaniedbania w tej dziedzinie lub ogólnie niski poziom efektywności energetycznej budynków, należy przedstawić działania zmierzające do poprawy tego stanu poprzez planowaną realizację projektów zakładających termomodernizację tych budynków, w szczególności poprzez termoizolację lub/oraz wymianę źródeł zaopatrzenia w energię.

9. Potrzeby osób niepełnosprawnych

Wszelkie wsparcie zakładające budowę, przebudowę, rozbudowę lub modernizację infrastruktury publicznej musi zakładać równy dostęp osób niepełnosprawnych do tej infrastruktury.

10. Innowacyjność rozwiązań rewitalizacyjnych w LPR oraz zasada empowerment

W LPR przy planowaniu działań odnawiających zdegradowane tkanki miejskie zaleca się wykazywanie rozwiązaniami innowacyjnymi. Wskazane jest, by inicjatywy wpisywały się w realizację zasady *empowerment* czyli udziału grup, których dotyczą problemy społeczne, w działaniach i decyzjach podejmowanych w ramach realizowanych na ich rzecz projektów. Zasada ta ma na celu zaangażowanie i podniesienie rzeczywistej zdolności tych grup do wpływania na sprawy, które ich dotyczą i zwiększenia w ten sposób efektywności projektów.

Wskazane jest powiązanie działań rewitalizacyjnych z wykorzystaniem sieci szerokopasmowej współdziałających ze szkieletowymi sieciami regionalnymi a także zastosowanie niekonwencjonalnych metod aktywizacji mieszkańców m.in. poprzez sztukę.

11. Potrzeby imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców

W Lokalnym Programie Rewitalizacji, w diagnozie sytuacji w mieście, wskazane jest odniesienie do imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców zamieszkujących miasto.

W przypadku zidentyfikowania potrzeb powyższych grup jako istotnych z punktu widzenia powodzenia procesu rewitalizacji zdegradowanych obszarów miejskich należy podjąć odpowiednie działania zmierzające w szczególności do przeciwdziałania skumulowanym negatywnym zjawiskom społecznym.

W przypadku nie podjęcia takich działań należy umieścić stosowne uzasadnienie.

12. Inicjatywy społeczne

Dla osiągnięcia rzeczywistego wpływu LPR na sytuację społeczno-gospodarczą obszaru wsparcia przedsięwzięciom infrastrukturalnym muszą towarzyszyć podejmowane inicjatywy społeczne, ukierunkowane na osiąganie celów wyznaczonych dla obszaru wsparcia w LPR. Inicjatywy te mogą być finansowane ze środków osi priorytetowej VII RPO w ramach instrumentu elastycznego finansowania (cross-financing) oraz komponentu regionalnego Program Operacyjny Kapitał Ludzki w formie konkursowej o ile wpisywać się będą w kryteria określone dla poszczególnych priorytetów oraz zakładać będą osiągnięcie wskaźników wskazanych w załączniku nr 2 do niniejszych wytycznych. Zakres i wysokość instrumentu cross-finansingu został opisany w pkt 15b i 31 VII osi priorytetowej Szczegółowego Opisu Osi Priorytetowych oraz Wytycznych dotyczących kwalifikowalności oraz Vademecum Beneficjenta RPO.

Przykładowe typy projektów społecznych:

- zorganizowanie dodatkowych zajęć dla uczniów,
- kluby środowiskowe z programem socjoterapeutycznym,
- zorganizowanie centrum szkoleniowego,

- klub komputerowy,
- ośrodek doradztwa dla przedsiębiorstw.

Zaniechanie realizacji inicjatyw społecznych lub ograniczenie ich zakresu na obszarze wsparcia może skutkować ograniczeniem finansowania LPR ze środków działania 7.1 priorytetu „Wspieranie przemian w miastach i w obszarach wymagających odnowy” RPO.

13. Partnerstwo

W procesie przygotowywania Lokalnego Programu Rewitalizacji konieczne jest zagwarantowanie udziału przedstawicieli środowisk społecznych i gospodarczych, szczególnie z obszaru objętego wsparciem. Zapewni to optymalny wpływ interwencji w ramach LPR. Obligatoryjnie konieczne jest przeprowadzenie szerokich konsultacji społecznych Lokalnego Programu Rewitalizacji wraz z indykatywnym wykazem projektów do wsparcia w ramach danego(ych) obszaru(ów) wsparcia. Konsultacje powinny być prowadzone za pośrednictwem strony internetowej miasta w celu zebrania uwag i opinii. Wskazane jest przeprowadzenie konferencji uzgodnieniowych z przedstawicielami różnych środowisk lokalnych. Do Lokalnego Programu Rewitalizacji konieczne jest dołączenie w formie załącznika raportu końcowego z konsultacji LPR ze szczegółowym opisem ich przebiegu i ostatecznych ustaleń.

Rekomenduje się realizację w ramach LPR przedsięwzięć przy współudziale partnerów społecznych i gospodarczych. Dla zapewnienia efektów synergicznych wynikających z zaangażowania różnych podmiotów w realizację zadań różnego typu na obszarze wsparcia rekomenduje się włączenie do listy przedsięwzięć LPR pewnych zadań w formule partnerstwa, w szczególności partnerstwa publiczno-prywatnego, bądź też przekazanie odpowiednich środków na realizację samodzielnych przedsięwzięć przez podmioty zewnętrzne, w szczególności spółdzielnie i wspólnoty mieszkaniowe w zakresie mieszkalnictwa oraz organizacji pozarządowych działających dla dobra społeczności lokalnej z obszaru wsparcia.

14. Zarządzanie LPR

Dla sprawnego zarządzania Lokalnym Programem Rewitalizacji organ stanowiący miasta może wyznaczyć operatora LPR. Podmiot ten może mieć dowolną formę organizacyjno-prawną, która zapewni optymalne rozwiązania z zakresu realizacji poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W przypadku zaangażowania w szerokim zakresie podmiotów niezależnych od władz miasta w procesie realizacji przedsięwzięć w ramach LPR, w szczególności partnerów społecznych i gospodarczych, rekomenduje się zagwarantowanie udziału tych podmiotów w

procesie zarządzania LPR, celem większego skupienia różnych środowisk na celach tego programu.

W przypadku powołania operatora LPR może on przejąć zadania przypisane w niniejszych wytycznych władzom miast, w dowolnym zakresie określonym przez organ stanowiący miasta. Instytucja Zarządzająca RPO proponuje fakultatywnie w zależności od woli samorządu lub operatora LPR podpisanie umowy (listu intencyjnego) z beneficjentami projektów z listy podstawowej wskazanymi w załączniku do LPR do wsparcia w ramach działania 7.1 RPO.

W celu prawidłowej realizacji założeń przewidzianych w LPR konieczne jest monitorowanie programów rewitalizacji przez Instytucję Zarządzającą. Sporządzenie raportu przez beneficjenta odbywać się będzie minimum raz w roku do 30 marca za poprzedni rok kalendarzowy na druku przygotowanym przez IZ. Wzór sprawozdania beneficjenta z realizacji LPR znajduje się w załączniku 5 niniejszych wytycznych (w przygotowaniu).

W celu kontynuacji polityki/strategii rewitalizacji danego obszaru/miasta konieczne jest dokonywanie aktualizacji LPR co najmniej raz na trzy lata w formie uchwały przyjętej przez organ stanowiący miasta. W wyniku aktualizacji treść zapisów programu musi odpowiadać zapisom założeń przedstawionych w niniejszych wytycznych.

VI. Wyznaczanie obszaru wsparcia

W ramach działania 7.1 Rewitalizacja zdegradowanych dzielnic miast konieczne jest wyznaczenie obszaru(ów) wsparcia LPR. Obszar wsparcia określa się na podstawie kryteriów zawartych w art. 47 Rozporządzenia (WE) 1828/2006. Obszar wsparcia spełnia co najmniej trzy z następujących kryteriów, w tym dwa kryteria spośród tych wymienionych w lit. od a) do h):

- a) wysoki poziom ubóstwa i wykluczenia;
- b) wysoka stopa długotrwałego bezrobocia;
- c) niestabilne trendy demograficzne;
- d) niski poziom wykształcenia, wyraźny deficyt kwalifikacji i wysoki wskaźnik przerywania skolaryzacji;
- e) wysoki poziom przestępczości i wykroczeń;
- f) szczególnie wysoki stopień degradacji środowiska;
- g) niski wskaźnik prowadzenia działalności gospodarczej;
- h) wysoka liczba imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych lub uchodźców;
- i) porównywalnie niski poziom wartości zasobu mieszkaniowego;
- j) niski poziom wydajności energetycznej budynków.

Weryfikacji powyższych kryteriów dokonuje się na podstawie mierzalnych wskaźników. Szczegółowe wskaźniki do kryteriów wyznaczania obszarów rewitalizacji zawarte są w załączniku nr 1 do Wytycznych. Konieczność przyrównywania wartości referencyjnej z obszaru wsparcia do średniej z całego miasta wyklucza uznanie całego miasta za obszar zdegradowany.

VII. Kryteria oceny formalnej i merytorycznej LPR.

Przedstawione kryteria stanowią podstawę oceny zgodności Lokalnego Programu Rewitalizacji z wymogami Regionalnego Programu Operacyjnego dla Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013.

Wyróżnia się kryteria formalne i kryteria merytoryczne.

Kryteria formalne – ich spełnienie jest obligatoryjne, przy niespełnieniu kryteriów formalnych IZ RPO może podjąć decyzję o nieocenianiu programu pod względem merytorycznym:

1. Czy dokument został przyjęty przez organ stanowiący miasta w formie uchwały zgodnie z prawem w szczególności w zakresie procedury przyjęcia LPR ?
2. Czy LPR został poddany konsultacjom społecznym?
3. Czy można wyróżnić podstawowe elementy odnoszące się do obszaru wsparcia, tj. zakres przestrzenny obszaru wsparcia, diagnozę obszaru wsparcia, cele opisane wskaźnikami z wyszczególnionymi wartościami docelowymi oraz przedsięwzięcia przewidziane do realizacji na obszarze wsparcia?
4. Czy obszar(y) wsparcia został(y) wyznaczony(e) zgodnie z niniejszymi wytycznymi?
5. Czy projekty zapisane w załączniku dotyczącym wsparcia z RPO są kwalifikowane do wsparcia z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i są zgodne z typami projektów dopuszczalnymi do realizacji w ramach osi priorytetowej VII działania 7.1?
6. Czy beneficjenci wskazani w załączniku dotyczącym wsparcia z RPO są uprawnieni do otrzymania środków na rewitalizację?
6. Czy projekty infrastrukturalne zapisane w załączniku dotyczącym wsparcia z RPO uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych?
7. Czy wartość dofinansowania z EFRR projektów umieszczonych na podstawowej liście nie jest wyższa niż przyznana kwota wsparcia dla miasta?
8. Czy wydatki na projekty realizowane w ramach tzw. instrumentu elastycznego finansowania nie przekraczają dopuszczalnych limitów?
9. Czy wydatki na przedsięwzięcia z dziedziny mieszkalnictwa nie przekraczają dopuszczalnych limitów?

10. Czy na obszarze wsparcia realizacji projektów infrastrukturalnych towarzyszą inicjatywy o charakterze społecznym?
11. Czy intensywność wsparcia nie przekroczyła procentowej wysokości wsparcia określonej w niniejszych wytycznych?
12. Czy w części diagnostycznej LPR odniesiono się do potrzeb imigrantów, mniejszości narodowych i etnicznych oraz uchodźców?
13. Czy w części diagnostycznej LPR odniesiono się do problematyki efektywności energetycznej budynków, a w przypadku zdiagnozowania potrzeb w tym zakresie zaplanowano działania zaradcze?

Kryteria merytoryczne – spełnienie każdego kryterium nie jest konieczne, jednakże wnioski płynące ze spełnienia, bądź niespełnienia tych kryteriów mogą mieć wpływ na ocenę ostateczną.

1. Czy przedstawione projekty przyczyniają się do ograniczenia negatywnych zjawisk zdiagnozowanych na obszarze wsparcia przy użyciu kryteriów przedstawionych w art. 47 Rozporządzenia (WE) 1828/2006?
2. Czy cele danego programu są usytuowane w sferze społecznej, gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej i są spójne z diagnozą obszaru wsparcia, a działania infrastrukturalne i architektoniczno-urbanistyczne są tym celom podporządkowane (mają charakter narzędziowy, a nie stanowią celu samego w sobie)?
3. Czy zespół przedstawionych zadań do realizacji na obszarze wsparcia jest zgodny z definicją rewitalizacji przedstawioną w rozdziale pierwszym, a w szczególności czy następuje połączenie działań technicznych z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązania problemów społecznych?
4. Czy LPR odpowiada definicji przedstawionej w rozdziale pierwszym, a w szczególności:
 - a. Czy jest oparty o wspólną strategię, tj. zakłada udział partnerów gospodarczych i społecznych, w szczególności partnerów z obszaru wsparcia, w przygotowanie LPR, realizację przedsięwzięć w ramach LPR czy też zarządzanie LPR?
 - b. Czy jest oparty o zintegrowaną strategię, tj. przewidziane są do realizacji zróżnicowane przedsięwzięcia na obszarze wsparcia, oddziałujące na zdiagnozowane problemy w sposób spójny, wielowątkowy, kompleksowy i wzajemnie się wzmacniający (można wskazać efekty synergiczne realizacji LPR)?
 - c. Czy jest oparty o zrównoważoną strategię, tj. traktujący bieżące wsparcie jedynie jako impuls dla zmian, których główne efekty będą widoczne w dłuższym okresie, w szczególności w zakresie utrzymania powstałej infrastruktury, trwałości efektów zrealizowanych przedsięwzięć,

wzrostu zaangażowania społeczności lokalnej oraz inicjowania innych przedsięwzięć nie przewidzianych bezpośrednio do realizacji w ramach LPR, natomiast mających istotny wpływ dla procesów rewitalizacyjnych na obszarze wsparcia?

5. Czy zakres przedstawionych przedsięwzięć podejmowanych na terenie rewitalizowanym jest proporcjonalny względem wyznaczonych problemów do rozwiązania na obszarze wsparcia?

6. Czy planowane działania rewitalizacyjne wpisują się w realizację zasady empowerment?

VIII. Podstawowe wymogi organizacji pracy przy tworzeniu LPR.

Do podstawowych kryteriów oceny w tym zakresie należeć będzie:

- zachowanie odpowiednich procedur formalno-prawnych w pracach nad programem (np. przyjęcie przez radę gminy odpowiednich uchwał, w tym podjęcie uchwały przyjmującej Lokalny Program Rewitalizacji);
- poprawność metodologiczna opracowywania programu, w tym zachowanie logicznej kolejności działań (diagnoza stanu, analiza strategiczna, struktura celów strategicznych i operacyjnych, system wdrożenia i monitoringu);
- stopień uspołecznienia prac nad programem (udokumentowany odpowiednio w samym dokumencie programu lub w sprawozdaniu z konsultacji społecznych).

Wymogi te zagwarantują z jednej strony wysoką jakość przygotowanego dokumentu, zaś z drugiej wyznaczają niezbędne kryteria do oceny wiarygodności programu w kontekście projektów złożonych do współfinansowania w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego.

Ocena formalna Lokalnego Programu Rewitalizacji zostanie dokonana w Instytucji Zarządzającej. Do oceny merytorycznej zostanie powołany Zespół ds. oceny LPR, w skład którego wejdą przedstawiciele Marszałka Województwa powołani stosowną uchwałą Zarządu Województwa.

IX. Przykładowa struktura dokumentu

Podstawowa struktura Lokalnego Programu Rewitalizacji dokumentu powinna obejmować takie elementy jak:

1. Określenie horyzontu czasowego obowiązywania Lokalnego Programu Rewitalizacji (proponuje się okres co najmniej do 2013)
2. Diagnoza stanu wyjściowego, tj. raport o sytuacji społeczno-gospodarczej miasta na tle innych jednostek w regionie i kraju w następujących obszarach:
 - Społeczeństwo

- struktura demograficzna i społeczna/trendy,
 - określenie grup społecznych wymagających wsparcia w ramach programu rewitalizacji,
 - stan i zróżnicowanie dochodowości gospodarstw domowych,
 - identyfikacja problemów,
 - Gospodarka
 - główni pracodawcy/ struktura i trendy,
 - struktura podstawowych branż gospodarki znajdującej się na terenie miasta/trendy,
 - ilość podmiotów gospodarczych i osób zatrudnionych w danych sektorach/trendy,
 - identyfikacja problemów,
 - Środowisko i zagospodarowanie przestrzenne
 - uwarunkowania ochrony środowiska,
 - własność gruntów i budynków,
 - granice stref ochrony konserwatorskiej,
 - identyfikacja problemów,
 - Infrastruktura
3. Analiza strategiczna (oceniająca pozycję konkurencyjną danej jednostki, jej słabe i mocne strony oraz szanse i zagrożenia – SWOT)
4. Nawiązanie do strategicznych dokumentów dotyczących rozwoju przestrzenno-społeczno-gospodarczego miasta i regionu
- Strategia Rozwoju Województwa,
 - Strategia Rozwoju Gospodarczego Miasta (jeśli istnieje),
 - Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta (jeśli istnieje),
 - Dokumenty dotyczące polityk w różnych sektorach społeczno-gospodarczych (o ile istnieją):
 - mieszkalnictwo,
 - infrastruktura i usługi komunalne,
 - rozwój przedsiębiorczości,
 - gospodarowanie gruntami,
 - ochrona dziedzictwa kulturowego,
 - polityka komunikacji społecznej,
 - polityka społeczna związana z przeciwdziałaniem patologiom społecznym,
 - Miejskowy Plan Zagospodarowania Przestrzennego
 - Inne dokumenty

5. Założenia programu rewitalizacji
 - Zasięg terytorialny rewitalizowanego obszaru (streszczenie sposobu wyboru obszaru/ów do rewitalizacji na podstawie obszarów wskazanych w diagnozie miasta),
 - Diagnoza obszaru wsparcia – odniesienie się do wskaźników bazowych,
 - Podział na obszar(y) wsparcia wraz z zadaniami inwestycyjnymi i społecznymi,
 - Kryteria wyboru projektów,
 - Oczekiwane wskaźniki osiągnięć.
6. Planowane działania w latach 2007-2010 oraz 2011-2015 na obszarze rewitalizowanym
 - Planowane działania przestrzenne (techniczno - materialne) na obszarze rewitalizowanym
 - działania dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej,
 - działania dotyczące rozwoju transportu,
 - działania dotyczące restrukturyzacji przemysłu,
 - działania dotyczące remontów i renowacji istniejących zasobów mieszkaniowych,
 - działania dotyczące budowy nowych mieszkań,
 - działania dotyczące rozwoju infrastruktury społecznej, kulturalnej, turystycznej,
 - Plan działań gospodarczych na obszarze rewitalizowanym
 - działania dotyczące wspierania przedsiębiorczości,
 - działania dotyczące rozwoju turystyki bądź innych sektorów gospodarki lokalnej,
 - działania dotyczące uruchamiania finansowych mechanizmów wsparcia (np. lokalny fundusz poręczeń),
 - inne działania wynikające z programów pomocowych dotyczące rozwoju MŚP.
 - Plan działań społecznych na obszarze rewitalizowanym
 - działania dotyczące rozwoju zasobów ludzkich,
 - działania dotyczące przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu,
 - działania dotyczące walki z patologiami społecznymi,
 - działania dotyczące tworzenia równych szans,
 - działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezrobocia,
 - działania dotyczące zapobieganiu zjawisku bezdomności,
 - działania na rzecz aktywizacji środowisk dziecięcych i młodzieżowych,
 - działania dotyczące przekwaterowywania mieszkańców rewitalizowanych terenów,
 - działania dotyczące uruchamiania systemu grantów dla organizacji pozarządowych
7. Plan finansowy realizacji rewitalizacji - źródła finansowania programu rewitalizacji
 - Budżet JST,

- Budżet państwa,
 - Środki UE,
 - Środki prywatne,
 - Inne.
8. System wdrażania Lokalnego Programu Rewitalizacji
9. System monitorowania i oceny realizacji Lokalnego Programu Rewitalizacji i komunikacji społecznej
- zestaw wskaźników do oceny wdrożenia programu
 - zasady monitorowania i aktualizacji programu
 - sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowym.

Załącznik nr 1 Szczegółowe wskaźniki do kryteriów wyznaczania obszarów rewitalizacji

	Kryterium	Wskaźnik	Definicja	Źródło	Odchylenia od wartości referencyjnej wskaźnika	Uwagi
A	Wysoki poziom ubóstwa	1. Ilość osób korzystająca z zasiłków pomocy społecznej	Osoby, które zgodnie z ustawą z 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej są uprawnione do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego	MOPS	Powyżej średniej dla miasta	
		2. Postępowanie eksmisyjne i eksmisja z lokali mieszkalnych	Ilość postępowań eksmisyjnych i eksmisji z lokali mieszkalnych tj. łącznie toczące się w sądzie postępowania eksmisyjne, orzeczone przez sąd eksmisje wykonane	GUS	Powyżej średniej dla miasta	
B	Wysoki poziom długotrwałego bezrobocia	Poziom bezrobocia długotrwałego	Liczba osób bezrobotnych poszukujących pracy 13 m-cy i dłużej	PUP	Powyżej średniej dla miasta	
C	Niestabilne (niekorzystne) trendy demograficzne	1. Dynamika spadku ludności	Wielkość spadku liczby ludności w wyniku odpływu i zgonów	GUS, wydziały meldunkowe UM	Powyżej średniej dla miasta	
		2. Starzenie się społeczeństwa	Odsetek osób w wieku poprodukcyjnym	GUS, wydziały meldunkowe UM	Powyżej średniej dla miasta	Jako wskaźnik pomocniczy można brać pod uwagę liczbę emerytów
		3. Saldo migracji	Różnica pomiędzy ludnością napływającą a odpływającą	GUS, wydziały meldunkowe UM	Powyżej średniej dla miasta	
D	Niski poziom edukacji, znaczące braki w	1. Młodzież nie kontynuująca nauki	Udział osób w wieku 18-24 lata z wykształceniem co najwyżej gimnazjalnym, które nie kontynuują nauki i nie dokończają się, zarejestrowane w Urzędzie	PUP, WUP	Powyżej średniej dla miasta	

	umiejętnościach		Pracy.			
	i wysoki odsetek osób porzucających szkołę	2. Struktura wykształcenia osób bezrobotnych	Liczba bezrobotnych z wykształceniem podstawowym	PUP, WUP	Wartości niekorzystnie odbiegające od wartości średnich dla miasta	Informacjami wspomagającymi może być także wiedza dotycząca innych cech, płci, wieku itp.
E	Wysoki poziom przestępczości i naruszeń prawa	Przestępstwa i wykroczenia stwierdzone, poza zdarzeniami drogowymi i przestępstwami gospodarczymi. W tym: czyny karalne nieletnich	Ilość przestępstw i wykroczeń stwierdzonych nie obejmujących zdarzeń drogowych oraz przestępstw gospodarczych z uwzględnieniem czynów karalnych osób nieletnich tj. do 17-tego roku życia	Komendy Policji	Powyżej średniej dla miasta	Uzupełnieniem mogą być przygotowywane przez policję lub służby miejskie mapy przestępczości
F	Szczególnie zniszczone otoczenie	Obszary wyłączone z użytkowania	Powierzchnia działek nie użytkowanych, tzw. odlogów miejskich w stosunku do danego obszaru lub ilość budynków zagrażających życiu i zdrowiu mieszkańców oraz ilość budynków wyłączonych z eksploatacji	Właściwe wydziały urzędów miejskich i gminnych	Powyżej średniej dla miasta	Np. nie użytkowane tereny przemysłowe, skażone, fizycznie zdegradowane,
G	Niski poziom aktywności gospodarczej	Liczba zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	Ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	GUS Z rejestru REGON	Poniżej średniej dla miasta	
H	Wysoki udział imigrantów, grup etnicznych i mniejszościowych oraz uchodźców	Udział ludności narodowości niepolskiej w ogólnej ludności polskiej	Mniejszości etniczne i narodowe zgodnie z ustawą o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym. Uchodźcy wg Konwencji Genewskiej i Protokołu Nowojorskiego (zgodnie z art.13 ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej)	GUS - Dane spisowe za 2002r., wydziały meldunkowe	Udział mniejszości powyżej 20% ogólnej liczby mieszkańców	
I	Porównywalnie niższy poziom wartości zasobu	1. Liczba lokali bez instalacji techniczno-sanitarnej	Obejmuje mieszkania, w których brak jest wodociągu i/lub centralnego ogrzewania i/lub gazu z sieci.	GUS	Powyżej średniej dla miasta	Definicja lokalu z instalacją sanitarno-techniczną (wg GUS): Za mieszkanie wyposażone w

	<i>mieszkaniowego</i>					instalację sanitarno-techniczną uznaje się mieszkaniem, w których występuje co najmniej jedno z następujących urządzeń sanitarno-technicznych: wodociąg, ustęp spłukiwany, łazienkę, centralne ogrzewanie lub gaz z sieci.
J	<i>Niski poziom wydajności energetycznej budynków</i>	Wskaźnik wydajności energetycznej budynków	Audyt przeprowadzony na drodze ekstrapolacji na podstawie wieku i cech konstrukcyjnych budynków według wieku. Grupa budynków wybudowanych po roku 1990 oraz grupa budynków wybudowanych przed rokiem 1990, przy czym w tej grupie budynków nie mogły być podejmowane żadne działania termomodernizacyjne dla budynków w przedziale wiekowym od 1980 do 1990 roku	Badania własne	Udział budynków sprzed roku 1990 i dodatkowo dla budynków powstałych w latach 1980-1990 bez jakichkolwiek prac termomodernizacyjnych, powyżej 20% w ogólnej liczbie budynków mieszkalnych wielorodzinnych	

Załącznik 2 Szczegółowe wskaźniki przyjęte dla Priorytetu 6,7,8 i9 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki

Priorytety, Działania, Poddziałania w ramach PO KL realizowane w formie konkursowej	Akocłacja środków (w tym: EFS - 85 % i budżet państwa - 15 %) (w EURO)*	Wskaźniki
Priorytet VI Rynek pracy otwarty dla wszystkich**	127 265 283,64	
Działanie 6.1 „Poprawa dostępu do zatrudnienia oraz wspieranie aktywności zawodowej w regionie	102 970 370,79	<p>Liczba osób, które zakończyły udział w projektach realizowanych w ramach Działania - 59 966, w tym: liczba osób, które zostały objęte Indywidualnymi Planami Działania - 20 614, osoby niepełnosprawne - 1 723, osoby długotrwale bezrobotne - 7 443, osoby z terenów wiejskich - 8 899, osoby w wieku 15-24 lat - 14 610, osoby w wieku 15 - 24 lat zamieszkujące obszary wiejskie - 4 257, osoby w wieku 50-64 lat - 8 733. Liczba kluczowych pracowników publicznych służb zatrudnienia, którzy zakończyli udział w szkoleniach realizowanych w systemie pozaszkolnym, istotnych z punktu widzenia regionalnego rynku pracy - 253</p>
Poddziałanie 6.1.1 Wsparcie osób pozostających bez zatrudnienia na regionalnym rynku pracy		
Poddziałanie 6.1.2 Wsparcie powiatowych i wojewódzkich urzędów pracy w realizacji zadań na rzecz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych w regionie		

Działanie 6.2 Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia	22 603 252,11	Liczba osób, które uzyskały środki na podjęcie działalności gospodarczej - 5 444, w tym: osoby niepełnosprawne - 172, osoby długotrwale bezrobotne - 744, osoby z terenów wiejskich - 890, osoby w wieku 15 – 24 lat - 1 461, osoby w wieku 50-64 lat - 611.
Działanie 6.3 Inicjatywy lokalne na rzecz podnoszenia poziomu aktywności zawodowej na obszarach wiejskich	1 691 660,73	Liczba projektów wspierających rozwój inicjatyw lokalnych - 34
Priorytet VII Promocja integracji społecznej**	87 566 339,79	
Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej	24 518 575,15	
Poddziałanie 7.2.1 Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym		Liczba osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, które zakończyły udział w projekcie - 13 326 Liczba instytucji wspierających ekonomię społeczną, które otrzymały wsparcie w ramach Działania - 2 Liczba inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej wspartych z EFS - 20 Liczba osób, które otrzymały wsparcie w ramach instytucji ekonomii społecznej - 1 693
Poddziałanie 7.2.2 Wsparcie ekonomii społecznej		

<i>Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji</i>	6 129 643,80	Liczba projektów wspierających rozwój inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych - 124
Priorytet VIII Regionalne kadry gospodarki	89 572 286,22	
<i>Działanie 8.1 Rozwój pracowników i przedsiębiorstw w regionie</i>	71 657 829,00	Liczba przedsiębiorstw, które zostały objęte wsparciem w zakresie projektów szkoleniowych (projekty o charakterze regionalnym) - 7876 Liczba pracujących osób dorosłych, które zakończyły udział w projektach szkoleniowych - 10600, w tym: a) liczba osób w wieku powyżej 50. roku życia - 1984 Liczba podmiotów, którym udzielono wsparcia w zakresie skutecznego przewidywania i zarządzania zmianą - 28 Liczba pracowników zagrożonych negatywnymi skutkami procesów restrukturyzacji w przedsiębiorstwach, którzy zostali objęci działaniami szybkiego reagowania - 1221 Liczba partnerstw (sieci współpracy) zawiązanych na szczeblu lokalnym i regionalnym - 11
Poddziałanie 8.1.1 Wsparcie rozwoju kwalifikacji zawodowych i doradztwo dla przedsiębiorstw		
Poddziałanie 8.1.2 Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie		

Poddziałanie 8.1.3 Wzmacnianie lokalnego partnerstwa na rzecz adaptacyjności		
Działanie 8.2 Transfer wiedzy	17 914 457,22	<p>Liczba osób, które ukończyły udział w stażach lub szkoleniach praktycznych - 30, w tym:</p> <p>a) liczba pracowników przedsiębiorstw w jednostkach naukowych - 16</p> <p>b) liczba pracowników naukowych w przedsiębiorstwach - 14</p> <p>Liczba osób, które były objęte wsparciem w zakresie rozpoczynania własnej działalności gospodarczej typu spin off lub spin out - 54</p>
Poddziałanie 8.2.1 Wsparcie dla współpracy sfery nauki i przedsiębiorstw		
Priorytet IX Rozwój wykształcenia i kompetencji w regionach	96 053 931,35	
Działanie 9.1 Wyrównywanie szans edukacyjnych i zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych świadczonych w systemie oświaty	42 632 547,68	<p>Liczba ośrodków wychowania przedszkolnego, które uzyskały wsparcie w ramach Działania - 83</p> <p>Liczba szkół (podstawowych, gimnazjów i ponadgimnazjalnych prowadzących kształcenie ogólne), które zrealizowały projekty rozwojowe w ramach Działania - 804, w podziale na:</p> <p>Obszary miejskie - 265</p> <p>Obszary wiejskie - 538</p>

Poddziałanie 9.1.1 Zmniejszenie nierówności w stopniu upowszechnienia edukacji przedszkolnej		
Poddziałanie 9.1.2 Wyrównywanie szans edukacyjnych uczniów z grup o utrudnionym dostępie do edukacji oraz zmniejszenie różnic w jakości usług edukacyjnych		
Działanie 9.2 Podniesienie atrakcyjności i jakości szkolnictwa zawodowego	29 078 926,47	Liczba szkół i placówek prowadzących kształcenie zawodowe, które wdrożyły programy rozwojowe - 204 Liczba szkół i placówek kształcenia zawodowego, które współpracowały z przedsiębiorstwami w zakresie wdrażania programów rozwojowych - 153
Działanie 9.3 Upowszechnienie formalnego kształcenia ustawicznego	10 421 349,36	Liczba osób dorosłych w wieku 25-64 lata, które uczestniczyły w formalnym kształceniu ustawicznym w ramach Działania - 8088
Działanie 9.4 Wysoko wykwalifikowane kadry systemu oświaty	5 462 804,17	Liczba nauczycieli, którzy uczestniczyli w doskonaleniu zawodowym w krótkich formach - 4599, w tym: Nauczyciele na obszarach wiejskich - 3667 Nauczyciele kształcenia zawodowego - 457

<i>Działanie 9.5 Oddolne inicjatywy edukacyjne na obszarach wiejskich</i>	8 458 303,67	Liczba oddolnych inicjatyw społecznych podejmowanych w ramach Działania - 113
--	--------------	---

* podane kwoty uwzględniają projekty systemowe

** w planach działań na 2008 r. dla Priorytetu VI i VII w kryteriach strategicznych nie uwzględniono dodatkowych punktów za powiązanie projektu z osią 7 RPO, nie wklucza to jednak łączenia projektów z inicjatywami połączonymi z osią 7 RPO oraz umieszczenia ww. zapisu w planach działań na lata następne

PROJEKT

Załącznik nr 3 Przykładowy wykaz projektów realizowanych w ramach LPR

NAZWA OBSZARU WSPARCIA					
Działania rewitalizacyjne w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego					
Nazwa projektu	beneficjent	Wartość całkowita projektu	Wartość dofinansowania z EFRR	Okres realizacji projektu	Wskaźniki na jakie projekt oddziałuje
.....
Działania rewitalizacyjne planowane w ramach POKL					
Nazwa projektu	beneficjent	Wartość całkowita projektu	Wartość dofinansowania z EFRR	Okres realizacji projektu	Wskaźniki na jakie projekt oddziałuje
.....
Działania rewitalizacyjne planowane w ramach innych środków np. WFOŚ, PFRON czy własnych					
Nazwa projektu	beneficjent	Wartość całkowita projektu	Wartość dofinansowania z EFRR	Okres realizacji projektu	Wskaźniki na jakie projekt oddziałuje
.....

Załącznik nr 4

Matryca logiczna projektu		Działanie 7.1 RPO	Wnioskodawca	
Tytuł projektu				
			Partnerzy projektu	
Adresaci/grupa docelowa				
Przewidywana data zgłoszenia wniosku o dofinansowanie(kwartał i rok)	Przewidywana data rozpoczęcia inwestycji np. data zawarcia umowy z wykonawcą pierwszego zamówienia (kwartał i rok)	Przewidywana data zakończenia rzeczowego inwestycji np. data odbioru(kwartał i rok)	Ilość przetargów	Przewidywana data ogłoszenia ostatniego zamówienia publicznego
	Logika interwencji	Obiektywnie weryfikowalne wskaźniki	Źródło weryfikacji	Założenia/ryzyko
Cel ogólny projektu (określić szerszy/strategiczny cel projektu)	Cel ogólny projekty powinien przyczyniać się do realizacji celu RPO			
Rezultaty Określić najbardziej konkretne rezultaty do osiągnięcia w krótkim czasie	Nazwa rezultatu Jeżeli to możliwe należy nawiązać do wskaźników rezultatów danego priorytetu i/lub programu.	Wartość rezultatu i jednostki miary Jakie wskaźniki pokażą, że rezultat projektu został osiągnięty	Skąd i kiedy będzie pochodziła informacja dotycząca wskaźników	Jakie czynniki zewnętrzne muszą zajść w odniesieniu do rezultatów, aby doprowadziły one do realizacji założonego celu projektu? Jakie czynniki zewnętrzna mogą utrudnić osiągnięcie założonego celu projektu? Należy włączyć założenia dotyczące współfinansowania oraz działań powiązanych z projektem.
Produkty Określić bezpośrednie, policzalne efekty realizacji projektu	Nazwa produktu Jakie wskaźniki pokażą, że zakładane produkty zostały wytworzone w wyniku realizacji projektu. Jeżeli to możliwe należy nawiązać do wskaźników produktów danego priorytetu	Wartość produktu i jednostka miary	Skąd będzie pochodziła informacja dotycząca wskaźników?	Jakie czynniki zewnętrzne muszą zajść w odniesieniu do produktów, aby doprowadziły one do realizacji założonych rezultatów? ? Jakie czynniki zewnętrzna mogą utrudnić osiągnięcie założonych rezultatów? Należy włączyć założenia dotyczące współfinansowania oraz działań powiązanych z projektem.
Zadania Należy wyliczyć najważniejsze zadania, które doprowadzą do założonego celu	Nazwa zadania	Wydatki/koszty całkowite w PLN		Jakie czynniki zewnętrzne muszą zajść w odniesieniu do działań środków i kosztów, aby doprowadziły one do realizacji założonych produktów? Jakie czynniki zewnętrzne mogą utrudnić osiągnięcie założonych produktów? Należy włączyć założenia dotyczące współfinansowania oraz działań powiązanych z projektem.
		Wydatki/koszty kwalifikowane w PLN		
		Wysokość wnioskowanego dofinansowania w PLN		

PROJEKT